

qo'yiladi. Ko'rinadiki, to'g'ri tashkil qilingan qayta o'qish nafaqat qiziqarli, balki o'quvchilarning o'qish sifati va tushunish darajasini oshirishda muhim vositadir.

Matnlarni qayta o'qish va yangi materialni o'zlashtirish. Qayta o'qishni samarali va qiziqarli qilish uchun mavzular bo'yicha tahlil – jarayonda o'quvchilardan matndagi asosiy mavzularni aniqlash talab qilinadi. Illyustratsiya bilan boyitish usuli esa o'quvchilarning o'qilgan materiallari asosida illyustratsiyalar chizish yoki material mazmuniga oid vizual materiallar ustida ishlashini o'z ichiga oladi. Solishtirish maqsadidagi o'qish turi ham mavjud bo'lib, u o'quvchilar oldiga yangi o'qilayotgan materialni avval o'qilgan matnlar bilan taqqoslash vazifasini qo'yadi.

Yangi material ustida ishlash o'quvchining o'qish ko'nikmasini rivojlantirish uchun asosiy material sifatida doimo yangi hikoyalar, maqolalar, she'rlar yoki masallardan foydalanish lozimligini taqozo etadi. Biroq, yangi materialni qayta-qayta o'qish jarayoni uni o'quvchiga zerikarli qilib qo'yadi. Mazkur holatda matnni "yoddan o'qish" ehtimoli paydo bo'ladi, bu esa o'qish jarayonining sifatini pasaytiradi.

Yoddan o'qish she'r yoki nasriy matnlarni o'zlashtirish orqali o'quvchilarning o'qish sifatini oshiradi. Maktablarda she'r yodlashga e'tibor berilgani bilan, nasriy matnlarni yodlashning ahamiyati yetarlicha e'tirof etilmaydi. Yoddan o'qish matn mazmunini chuqur anglashga yordam beradi. Nasriy matnlarni to'g'ri, tushunarli va zavqli o'qish ko'nikmasi har qanday matn bilan ishlashga ijobiy ta'sir qiladi. Yangi materiallarni o'zlashtirish, qayta o'qishni qiziqarli vazifalar bilan boyitish va yoddan o'qishni rag'batlantirish o'quvchilarda mukammal o'qish ko'nikmasini shakllantirishga xizmat qiladi.

Adabiyotlar

1. Sariyev Sh.U. Boshlang'ich sinf o'qish darslarida matn ustida ishlash orqali nutq o'stirish metodikasini takomillashtirish. Ped. fan. fals. dok. (PhD) diss. avtoref. – Toshkent: 2020. 44-b.
2. Usmonova O.S. 1-sinflarda ona tili va o'qish savodxonligini o'rgatishda mnemotexnikadan foydalanishning samarali usullari. Ped. fan. fals. dok. (PhD) ... diss. avtoref. – Chirchiq: 2023. 53-b.
3. Oqirw kitabi. 4-klass: Tórt jıllıq baslawısh mekteptiń 4-klası ushın sabaqlıq. – Nókis: "Qaraqalpaqstan", 2020. 216-b.
4. <https://myfarzand.uz/ozbekcha-tez-aytishlar.html>

REZYUME. Maqolada boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini oshirish uchun badiiy-estetik tahlil texnologiyalari, o'qishga qiziqish uyg'otish, o'qish texnikasini rivojlantirish, nutqni takomillashtirish, matn tahlili usullari hamda o'qish tezligi va tushunish darajasini yaxshilash yo'llari yoritilgan.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматриваются технологии художественно-эстетического анализа для повышения читательской грамотности учащихся начальных классов, пробуждение интереса к чтению, развитие техники чтения, совершенствование речи, методы анализа текста, а также способы улучшения скорости чтения и уровня понимания.

SUMMARY. The article discusses artistic and aesthetic analysis technologies for improving reading literacy in primary school students, fostering interest in reading, developing reading techniques, improving speech, methods of text analysis, and ways to improve reading speed and comprehension.

BASLAWÍSH KLASSLARDA GEYMIKACIYADAN PAYDALANÍP OQÍWShÍLARDÍŇ DÓRETIWShILIGIN RAWAJLANDÍRÍW

G.K.Zarimbetova – *assistent oqıtıwshı*

Ájiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik pedagogikalıq institutı

Tayanch so'zlar: geymifikatsiya, intellektual, kommunikativ, motivatsiya.

Ключевые слова: геймификация, интеллектуал, коммуникатив, мотивация.

Key words: gamification, intellektual kommunikativ, motivasiya.

Kirisiw. Respublikamızda ulıwma bilim beriw sistemasında, pedagogikalıq texnologiyalar hám innovaciya tarawlarında úlken reformalar ámelge asırılmaqta. Bul process baslawısh klass oqıwshılarınıń beyimlesiwi hám bilim dárejesin arttırıw, oyın túrinde bilimlendiriw hám turmıstı óz ara saykeslendiriwge baylanıslı izertlew alıp barıw zárurlıǵınıń bar ekenligin kórsetti.

O'qish ko'nikmasini baholash. O'quvchilarning o'qish savodxonligini baholash o'qituvchining kundalik kuzatuvlariga asoslanadi. Biroq bu kuzatuvlar yagona mezonlarga asoslanishi lozim, chunki har bir o'quvchining o'qish mahorati turli jihatlar bo'yicha farqlanadi. Ularni baholashda o'qishning barcha jihatlarini inobatga olinadi.

Boshlang'ich sinf o'quvchilarining o'qish savodxonligini baholash mezonlari:

1. Tezkorlik. O'qish tezligi muhim bo'lsa-da, to'g'rilik va ongli tushunish bilan uyg'un bo'lishi kerak. Faqat tez o'qish yetarli emas; masalan, tez o'qib, tushunmaydigan o'quvchi kuchli hisoblanmaydi.

2. To'g'rilik. Xatolar kamayishi savodxonlikni oshiradi.

3. Onglilik. O'quvchining matnni tushunishi va qisqacha izohlashi muhimdir.

4. Ifodadagi xolislik. Matnni sun'iy pafossiz, tabiiy intonatsiya bilan o'qish haqiqiy ifoda uchun asosdir.

O'qituvchi o'qish ko'nikmalarini baholash uchun qisqa qaydlar olib borishi maqsadga muvofiq. Jumladan, "O'quvchi sekin o'qiydi, ammo to'g'ri va ongli, lekin yetarli darajada ifodali emas", "Tez o'qiydi, ammo so'zlarni buzadi va matnni tushunishda qiyinaladi, o'qishi ifodasiz", "Tez, to'g'ri va ongli o'qiydi, yetarli darajada ifodali", "O'rtacha tempda o'qiydi, o'qish to'g'ri, ongli va ifodali", "Temp juda sekin, ammo o'qish ongli va ravon".

Xulosa. Xulosa qilganda, o'quvchilarning o'qish savodxonligini aniq baholash mavjud kamchiliklarini tushunib, ular ustida ishlash imkonini beradi. Shu tarzda har bir o'quvchining individual xususiyatlariga ko'ra muvofiq ta'lim berish usullari tanlanadi.

metodikalıq qollanbalar ushın informacion-kommunikaciya texnologiyalardan paydalanǵan halda multimedia jaratıw; Mámleketlik tálim standartlarında názerde tutılǵan kompetenciya hám oqıw procesin interaktiv basqarıw uqıbı principlerine tiykarlanǵan pedagogikalıq iskerlikti bahalaw kriteriyaların islep shıǵıw; oqıw múddetlerin ózgertermegen halda oqıwshılar tárepinen ózlestiriw kompetentligin támiyinleytuǵın zamanagóy tálim texnologiyalarınan paydalanıwdı jetilistiriw" boyınsha qatar wazıypalar belgilep alınǵan [1].

Tiykargı bólim. Kompetentli qatnas jasaw oqıwshılardan bilim hám kónlikpelerdi bólek-bólek emes, al bir pútınlikte iyelewdi talap etedi.

Balalar tábiyiy, hátte, instinktiv zárúrlık hám úyreniw tilegi menen tuwıladı. Bala tásirshen qatańlıq penen, hár bir jıǵılıwdan keyin ornınan turadı hám aqırında birinshi óz betinshe qádemın taslaǵansha qayta-qayta hárketlenedi. Hár bir jańa ayılǵan buwın oǵan úlken quwanış hám tınımsız tákirarlaw, ayılıp atırǵan sestı turaqlı túrde jaqsılaw zárúrligin tuwdıradı. Jańa kónlikpelerge iye bolıw úlken quwanış hám óz-ózinin qanaatlanıw deregi bolıp esaplanadı. Tilekke qarsı, bul tábiyiy sawǵa, kóbinese, balanın rawajlanıwı menen birge joǵaladı. Ne ushın bul júz bermekte? Haqıyqatında da, bilim hám bahalı kónlikpelerge bolǵan bul shóllikti qollap-quwatlawdıń hesh qanday usılı joq pa?

Psixologlardıń aytıwınsha, motivaciya, tiykarınan, insan rawajlanıwı menen birge alınadı. Bul sonı ańlatadı, biz qanday da bir hárketlerge, mäselen, oqıwǵa bolǵan múnásibetimizdi qalay durıs túrde xoshametlewdi úyreniwimiz múmkin, sonday-aq, perzentlerimizdi bunı islewge úyretiwimiz múmkin. Bilimlendiriwdiń wazıypası bolsa mine sol múmkinshilikti beriw bolıp tabıladı. Usınıń sebebinen baslawısh klass oqıtıwshıları aldına bilimlendiriwdi geymifikaciyalaw máselesiniń qoyılıwı úlken áhmiyetke iye.

Biraq, bunı qalay islew kerekligi haqqındaǵı sorawǵa ótiwden aldın, motivaciya degen ne hám ol biziń turmısımızda qanday rol oynaytuǵın haqqında oylawımız kerek.

Psixologlardıń anıqlaması boyınsha, motivaciya – bul shaxstı óz iskerligin anıq maqsetke erisiwge baǵdarlawǵa iytermeleytuǵın jaǵday (ishki hám sırtqı hárketlendiriwshi kúshler jıyındısı). Ápiwayı etip aytqanda, eger bizde qanday da bir hárket ushın motiv bar bolsa, ol bizdi onı ámelge asırıwǵa iytermeleydi, eger motivaciya bolmasa, biz hárket etpeyimiz yamasa ózimizden qanaatlanbaymız.

Bilimlendiriw procesinde balanın oqıwǵa bolǵan motivaciyası úlken rol oynaydı. Úyreniwge qızıqqan bala bilim alıwda birqansha tabıslı boladı. Ol ózi qálegenı ushın oqıydı, sebebi materialdı ózlestirip alıw onı quwandıradı hám ol óz jumısınıń mazmunı hám maqsetin kóre aladı. Bul jerde jaqsı baha alıw tilegi emes, al ilimniń zawqı hám maqsetke muwapıqlıǵı áhmiyetlirek rol oynaydı. Studenttiń birden-bir motivaciyası bahalar bolsa, bilimlerde ózlestiriw mexanikalıq, júzeki túrde júz beredi hám tási qısqa múddetli boladı. Motivaciya balanın ishinen shıǵıwı kerek hám sırtqı basımniń nátiyjesi bolmaı kerek.

Al, balanın oqıwǵa bolǵan motivaciyanı rawajlandırıw ushın ne islewimiz kerek?

Talanttı ashıw hám oyın arqalı úyreniw:

Bárinen burın, balanın átirapındaǵı dúnyaǵa bolǵan tábiyiy qızıǵıwshılıǵın biykarǵa jumsamań, kerisinshe, onı barmılla qollap-quwatlań. Geyde bizde bunıń ushın jeterli imkaniyatlar bar, ásirese, júzinshi mártebe náresteniń erinlerinen "ne ushın?," "qalayınsha?," "ne sebepten?"

degen sózler. Biraq sonı este saqlawımız kerek, bul sorawlar bizdi qapa etiw ushın emes, al, náreste dúnya haqqında qızıqlı nárselerdi úyreniwı ushın beriledi. Sonıń ushın, sabırılı bolıwǵa arızıdı hám tınıshızlanbaw yamasa onnan da jamanı, balanı soraw beriwden qaytarmaw kerek. Sábette siz nárestenizdi teń huqlıq sherik sıpatında kóriwińiz hám onıń sorawlarına mumkinshiligi barınsha anıq hám durıs juwap beriwge hárket etiwıńiz kerek. Sorawǵa juwaptı bilmegenimizde bolsa balaǵa onı qalay durıs tabıwdı kórsetiw kerek: internette, kartada, enciklopediyada yamasa basqa kitaplarda. Bul – balanı bilim alıwǵa durıs xoshametlewdiń birinshi qáдеми.

Balaǵa kórsetiliwı kerek bolǵan keyingi nárseler – bul shańaraqlıq bilimlendiriw baǵdarlamaların tamasha etiw, kitap oqıw, muzeyge barıw yamasa dıqqatqa ılayıq orınlardı zıyarat etiw sıyaqlı kishi mısallar bolıp tabıladı. Biraq perzentiniń olardıń hámmesine qızıǵıwshılıq penen qaraytuǵının kúpeń. Kimler ushın Aviaciya muzeyine barıw ájayıp waqıya boladı, basqalar haywanat baǵına sayaxatlardı yamasa filarmoniyaǵa saparlardı jaqsı kóredi.

Balanı tárbiyalawda onıń qızıǵıwshılıqları hám qábiletlerinen paydalanıw, olardı rawajlandırıw júdá áhmiyetli másele. Eger bala tábiyattı jaqsı kórse hám matematikanı jaman kórse, oǵan waqtın hám dıqqatın shınında da zawıq beretuǵın násege baǵıshlawına mumkinshilik beriw kerek. Álbette, siz matematika boyınsha da járdem beriwıńiz kerek hám, sonıń menen birge, ol tek ǵana "bes"ke oqıwǵa májbúr emesligin túsindiriwıńiz kerek, tiykargısı turmısta óz jolın tabıw. Ózine hám óz qábiletine bolǵan isenim, bunda balanın ózine tánligi basqa mashqalalar hám sınaqlardı sheshiwde hárketlendiriwshi kúsh bolıp esaplanadı.

Mektepte oqıw ushın motivaciya:

Bizge belgili, mektepke kirip atırǵan bala barlıq pánlerdi úyreniwı kerek. Demek, balada ulıwma ilimge qızıǵıwshılıq oyatıw kerek. Biz baladan barlıq pánlerden jaqsı oqıwın kúte almaymız, ǵáp onda emes. Onda bilimlerde ózlestiriwdiń maqsetke muwapıqlıǵına isenim payda etiw haqqında. Bunıń eń ańsat jolı – úyrenilip atırǵan materialdıń turmısta qollanılauın anıq nárseler menen baylanısın kórsetiw, misalı, biologiya hám fizikadan alınǵan bilimlerde tábiyatta júz beretuǵın qubılısar menen biriktiriw, matematikadan kúndelikli turmısta qollanılauın máseleler, ádebiy qaharmanlardıń hár birimizge tiyisli mashqalaların kórsetiw.

Mektep oqıw baǵdarlaması talaplarınıń mánissizligin yamasa oqıtıwshılardan biriniń kásiplik saykes emesligin ózimiz kórip atırǵan jaǵdayda bul haqqında balanın aldında ayta almaymız. Ásirese, mekteptiń baslawısh klasslarında mektep hám muǵallimniń abıray-mártebesin biykar etsek, balada ata-anası biykar etken sistemaǵa boysınıw motivaciyası joǵaladı. Bunnan tısqari, úy tapsırmasın yamasa ulıwma oqıwdı qálemew ushın ápiwayı siltaw bolıwı múmkin: "Men bunı islemeymen, sebebi oqıtıwshı aqmaq hám tapsırma logikasız. "Qábilet sezimi balanı úyreniwge iytermelewde áhmiyetli rol oynaydı. Biz ózimiz jaqsı bolǵan nárseni islewdi jaqsı kóremiz. Eger bala wazıypanı júdá qıyın hám onıń qábiletinen sırtta dep esaplasa, ol bunı orınlaw ishteyin joǵaltadı. Bunday jaǵdayda, birinshi náwbette, balaǵa wazıypanıń qıyınshılıǵı nede ekenligin túsiniwge járdem beriw kerek. Múmkin, bala ne islew kerekligin túsineydi? Geyde tapsırmanı kishi bóleklerge ajratıw júdá nátiyjeli boladı: "Búgin biz pútıl kitaptı oqıwımız shárt emes, biz tek bir bólegin oqıwımız", "Eger matematika tapsırması qıyın bolsa, keliń, eń ápiwayı hám eń ańsatınan baslayıq" hám taǵı basqa.

Geyde bala aldında turǵan jumıs muǵdarı sebepli tek ǵana "lán" boladı. Bunday jaǵdayda, siz oǵan qay jerden baslawdı sheshiwde járdem beriwńiz kerek. Hár dayım usınday jaǵdayda ápiwayı wazıypa yamasa súyikli temadan baslaw jaqsı. Eger birinshi testler tabıslı bolsa, bala motivaciya aladı hám keyingi sınaqlar menen islewge qızıǵıwshılıǵı oyanadı. Óz gezeginde, sonı esapqa alıw kerek, júdá ańsat wazıypalar qızıq emes, balaǵa motivaciya bermeydi hám jańa kónlikpelerdi iyelewge iytermelemeydi [2].

Balanı tárbiyalaw xoshametlew hám jazalaw sistemasın paydalanbastan ámelge aspaydı. Úyreniw ushın motivaciya beriwde biz júdá abaylı bolıwımız kerek. Biz bala hár bir jaqsı baha ushın sıylıq kútetuǵın jaǵdayǵa jol qoya almaymız, sebebi bul jaǵdayda motivaciya óz-ózinen úyreniw ushın emes, al tek sıylıq ushın boladı. Bunnan tısqarı, jaman bahalar ushın jazalaw balada unamsız minezdi qalıplestiriwi múmkin.

Bilimlendiriwdi geymifikaciyalawda pútkil klass ushın xoshametlew sistemasın engiziw kerek. Bul bolsa oyındı nátiyjeli ámelge asırıw quralı retinde xızmet etedi. Xoshametlew retinde klasstaǵı barlıq oqıwshılardı qosımsha bonus balların beriw yamasa muzey, dem alıw orınlarına balalar maydanshalarǵa ekskursiyalar shólkemlestiriw jaqsı nátiye beredi.

Belgili bolıwınsha, bilimlendiriw procesi nátiyjesin támiyinlew ushın aldı menen, oqıwshılardıń individual qásiyetlerin esapqa alıw kerek.

Bilimlendiriw procesine oyun usılların kirgiziw baslawısh bilimlendiriwdi shólkemlestiriwdiń dástúriy emes formalarına qızıǵıwshılıqtı asıradı, jáne bul bolsa oqıwshılardıń intensiv óz ara tásirin, mashqalalardı sheshiwge standart bolmaǵan qatnas jasawlardan paydalanıwǵa shaqıradı.

Geymifikaciya arqalı oqıwshıǵa ishki xoshamet – motivaciya beriw múmkin. Ishki motivaciyaǵa iye bolǵan oqıwshı "ruwxıylıǵında bilimlendiriw alıw ornına tuwılatuǵın isenim ushın, úyreniw ornına payda bolatuǵın ańlaw procesinen kúsh alǵanı sebepli, maqsetke eriskenlik seziminen zawıq alıw ushın da oqıw úyrenedi" [3].

Oqıwshıń ózlestiriwın túsirip jiberetuǵın faktorlardan biri óziniń uqıpsızlıǵınan qorqıwı bolıp tabıladı. Geymifikaciya oqıwshılardıń uqıpsızlıq qaweterin azaytadı. Áwmetsizlik úyreniwdiń ajıralmaytuǵın bólegi bolıp tabıladı, biraq, kóbinese, klasslarında áwmetsizlik oqıwshı ushın qadırsızlıq hám uyat dáregi bolıp qaladı. On jashı balanıń bir neshe ret áwmetsizlikke dus kelgeni sonda da, video oynlardı qayta-qayta oynap atırǵanlıǵına gúwa bolǵansız, sonday eken, bul oynlar úyreniwdegi áwmetsizlik áqibetinde júzege keletuǵın qaweter hám de uyalıw sezimin ózgertedi. Balalar úyreniw procesinde tek ǵana áwmetsizlikti qabıl etip, taǵı háreket etedi, al, qızıǵıwshılıqtı úyreniwdiń bir bólegine aylandıradı. Bunda baslawısh klass oqıwshılarınıń iskerligi jetekshi rol oynaydı.

Geymifikaciyaǵa taǵı bir tárep oynınıń dárejelerge bóliniwi hám keyingi basqıshqa ótiw procesi, sonı menen

birge, keyingi basqıshqa olardı ne kútip turǵanına salıstırǵanda qızıǵıwshılıq ta úyreniw ushın alǵa ilgerilewge shaqıradı.

Oyin elementleriniń geymifikaciya qollanılatuǵın úsh qatlamlı ámeldegi hám olar: dinamika, mexanika hám komponentlerdi óz ishine aladı. Hár bir mexanikalıq element bir yaki bir neshe dinamikalıq elementler menen, hár bir komponent bolsa bir neshe dinamikalıq elementler menen baylanısqa boladı. Hár bir dinamikalıq element, ulıwma súwretlengen dinamikanıń bir yamasa bir neshe bóleklerge erisiw jolı esaplanadı.

Juwmaqlap aytqanda, bilimlendiriw tálim procesin geymifikaciyalaw baslawısh klass oqıwshıları aldına oqıwshılar motivatsiyası, qızıǵıwshılıǵın arttırıp ǵana qalmay, Mámleketlik bilimlendiriw standartlarında belgilengen bilim, kónlikpe, tájriybe hám kompetenciyaǵa erisiw usılların, sabaqta baslamashılıq kórsetiw, pıdayılıq qılıw toparlardıǵı óz ara unamlı hám básekili ortalıqtı júzege keltiriwdi názerde tutadı. Sonı menen birge, baslawısh klass oqıwshıları oqıwshılar oy-órislerin ashıq ayta alıwlarına, hár qanday psixologiyalıq qaytalaw bolmawına hám sherikliktegi, shaxsqa baǵdarlangan bilimlendiriw ortalıǵın támiyinlewge járdem beredi.

Sonday-aq, balanıń jaqsı bilim alıwında, oǵan oqıw ushın jaratılǵan sháráyatlarımız da júdá áhmiyetli rol atqaradı. Oǵan ájayıp sabaq tayarlaw xanasın tayarlap beriw, bala onı óziniń "patshalıǵı" hám ózin "patsha" dep esaplawı oǵan bir qansha qolaylıqlar jaratadı. Bunnan tısqarı, balanıń ózine unaytuǵın oqıw quralları, sonı ishinde, reńli qálem, flomasterler yamasa hár qıylı súwretler túsirilgen jazıw dápterleri hám taǵı basqalar da oqıw procesinde balanıń keypiyatına unamlı tásir etiwı múmkin.

Bala tárbiyasındaǵı eń nátiyjeli gılt – bul onı súyiw hám ózin qalay tutsa da onı qabıl etiw hám moyınlaw. Bul oqıwǵa bolǵan motivaciyanı arttırıw kózqarasınan da, ápiwayı minez-qulqın qalıplestiriw kózqarasınan da áhmiyetli faktor esaplanadı. Onı súyetuǵın, húrmet etetuǵın hám hár qanday jaǵdayda da onı qabıl ete alatuǵın shańaraqta ósiw balaǵa shańaraq aǵzalarınń kózqarasları hám másláhátlerin qabıl etiwge járdem beredi. Shańaraq aǵzalarınń balanıń qábileti hám potencialına isenimi, sonday-aq, onıń ózine bolǵan isenimin qalıplestiriw onı erk-ıqarlıraq etedi hám ózine isenimi payda bolǵan balanıń mashqalalardı jeńiwi ańsatraq boladı hám hár qıylı qıyınshılıqlarǵa qarsı turıwǵa ruwxıy kúshi jetedi.

Juwmaq. Ulıwmalastırıp aytqanda, tálim procesin geymifikaciyalaw baslawısh klass oqıwshıları aldına oqıwshılar motivaciyası, qızıǵıwshılıǵın arttırıp ǵana qalmay, Mámleketlik bilimlendiriw standartlarında belgilengen bilim, kónlikpe, ilmiy tájriybe hám kompetenciyaǵa erisiw usılların, sabaqta baslamashılıq kórsetiw, pıdayılıq qılıw toparlardıǵı óz ara unamlı hám básekili ortalıqtı júzege keltiriwdi názerde tutadı. Sonı menen birge, baslawısh klass oqıwshıları oqıwshılar oy-órislerin ashıq ayta alıwlarına, hár qanday psixologiyalıq basımnıń bolmawına hám sherikliktegi, shaxsqa baǵdarlangan tálim ortalıǵın támiyinlewge járdem beredi.

Ádebiyatlar

1. Ózbekstan Respublikası Prezidentiniń 2019-jıl 29-apreldegi «Ózbekstan Respublikası Xalıq tálimi sistemasın 2030 jılǵa shekem rawajlandırıw koncepciyasın tastıyıqlaw haqqında»ǵı PF-5712-san Pármanı.
2. Курамшин А.И. Периодический закон. Д.И. Менделеев. – М.: АСТ, 2018.
3. Russler N. Gamification in inklusivem E-Learning. Master Thesis. Humboldt-University Berlin.

REZYUME. Maqolada boshlang'ich o'quvchilarining bilim darajasini oshirish, o'yin shaklida ta'lim va hayotni o'zaro uyg'unlashtirishga doir ishlar olib borish zaruriyati va zamonaviy geymifikasiyalardan foydalanishda, o'quvchilarga o'z saviyasini oshirish, jamoada ishlash va real dunyo bilan o'zaro bog'liq bo'lgan qobiliyatlarga ega bo'lish imkoniyatini beradi.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматривается необходимость повышения уровня знаний начальных школьников, необходимость проведения работы по взаимной гармонизации обучения и жизни в игровой форме, а также использование современных геймификаций, позволяющих учащимся повысить свой уровень знания, работать в команде и приобретать навыки, связанные с взаимодействием с реальным миром.

SUMMARY. The article deals with the need to improve the level of knowledge of primary school pupils, the need to carry out work on the mutual harmonization of education and life in the form of a game, and the use of modern gamifications, the opportunity to improve intellectual level, work in a team and acquire skills that are interconnected with the real world.

ПЕРСОНАЛИЗАЦИЯ КАК СПОСОБ РАЗВИТИЯ ЛИЧНОСТИ В ОБРАЗОВАНИИ

М.А.Шукурова – преподаватель

Чирчикский государственный педагогический университет

Таянч сўзлар: шахсийлаштириш, ўрганиш, индивидуаллик, ўз-ўзини ривожлантириш, индивидуаллаштириш, тадқиқот.

Ключевые слова: персонализация, обучение, индивидуальность, саморазвитие, индивидуализация, исследование.

Key words: personalization, learning, individuality, self-development, individualization, research.

Введение. Понятие персонализации приобретает всё большую известность, его можно встретить в самых разных сферах деятельности: от медицины и образования до маркетинга и рекламы. Цель статьи – рассмотреть персонализацию в психолого-педагогическом аспекте и обозначить, чем она может являться и каким образом может содействовать развитию личности в образовании.

При исследовании психологического благополучия и раскрытия личностного потенциала в образовательном процессе, наряду с вопросами факторов и источников этих явлений, немаловажен вопрос о методах и подходах к их формированию. Как и что в образовании влияет на повышение психологического комфорта, какие подходы действительно содействуют развитию личности, на каких философских и методологических основаниях они базируются?

Литература и методология. Традиционно обучение рассматривается как объединение действий обучающего и обучаемых. Действия должны быть последовательны, взаимосвязаны, нацелены на развитие познавательных способностей и осознанное усвоение знаний, тогда в процессе обучения будут зарождаться и развиваться психические функции и личностные черты людей. Такое понимание обучения объясняется тем, что исторически в теории обучения, еще со времен «Великой дидактики» Я.Коменского [1], утверждается необходимость передачи знаний именно от учителя к ученику. Как соотносятся обучение и развитие, если развитие ребенка протекает естественным, «природосообразным» (Я. Коменский) [1] образом в процессе приобретения практического опыта, а знания усваиваются только при желании и активной позиции обучаемого?

Обучение и развитие могут соотноситься в трех диспозициях:

- 1) обучение тождественно психическому развитию;
- 2) развитие первично и оказывает влияние на обучение;
- 3) обучение первично и оказывает влияние на развитие.

Обсуждение. Все три диспозиции представлены в истории психологической и педагогической мысли. Первая точка зрения – бихевиористская: обучение и

есть развитие. Такой взгляд разделяли Э.Торндайк, У.Джеймс, Дж.Уотсон (при разном понимании природы обучения). Так, у Торндайка читаем: «Мы не воспитываем кого-либо, если не вызываем в нем изменения. Мы стараемся воспитывать себя и других, потому что мы желаем, чтобы они и мы сами стали иными, чем теперь». Развитие и обучение – процессы, в данном случае совпадающие по времени. Воспитанием ребенка руководит взрослый, поэтому в принципе любые его действия будут развивающими [2:35].

Ребёнок рассматривается как объект обучения, а не как субъект.

Вторая точка зрения – развитие предшествует обучению. Её придерживался известный психолог Ж.Пиаже: «Обучение подчинено законам развития, а не наоборот». Уровень развития человека определяет уровень обучения: способность к обучению появляется тогда, когда созрели определённые психические функции. Развитие имеет свои внутренние законы, рассматривается как самостоятельный процесс и по времени не совпадает с обучением. Обучение, как и социальная среда, – внешнее условие для развития, но не его источник [3:154].

Третья точка зрения – обучение влияет на развитие, более того, опережает его. Такой подход впервые сформулировал Л.С.Выготский в работе «Умственное развитие детей в процессе обучения»: «...только то обучение является хорошим, которое забегает вперед развитию». Обучение понимается как сотрудничество ребёнка и взрослого. Только при участии взрослого происходит умственное развитие ребёнка, то есть у него формируются психические новообразования [4:343].

Обучение, ориентированное на зону ближайшего развития, запускает развитие интеллектуальное и психическое. Все три точки зрения на соотношение обучения и развития можно наблюдать в современной учительской практике. Взгляды бихевиористов часто прослеживаются в работе педагогов так называемых традиционных школ. Педагоги объясняют свои действия желанием обучить ребёнка, даже если он открыто говорит им, что ему не нравится учиться. В этой удобной позиции можно оправдать любое действие учителя, ведь оно так или иначе будет разви-